

ACC. N:R M. 16945:1.

Jag konfirmerades i april 1906 och kom till en grossist i Hälsingborg i choklad, kaffe, te och kakao den 2 maj. Jag var springpojke och fick köra omkring varor på en kärra, det var inte så roligt men jag hade bra betalt, 36 kr i månaden. Men jag fick föda mig själv och betala egen hyra. Min bror och jag hyrde ett rum för 15 kr i månaden. Jag betalade 5 kr därav och 25 kr betalade vi för maten varje månad. Så blev det bara 6 kr över till nytta och nöje och skolor. Min bror var 8 år äldre än jag och tog hand om mig. Han arbetade på samma firma som jag men så blev han ovän med chefen och slutade och då måste jag också sluta. Arbetstiden var 8 på morgonen till 7 på kvällen. Chefen hade varit resande för holländskt kaffe innan han startade sin grossistfirma, Alla skulle ha kaffe på den tiden, Kaffet var ju billigt på den tiden 2 kr/kg, Chefen packeterade sitt kaffe i guldpåsar och kallade det guldkaffe. Likadant gjorde han med teet, som kallades guldte.

BOKHÅLLARE I LUND 1911. Så kom jag till Lund, 1911 i november och fick plats som bokhållare hos Bernt Paulsson på Lilla Fiskaregatan. Det var en speceriaffär men där fanns också lite porlång och glas och billigare prydnadsföremål.

AFFÄRENS INTERIÖR. Framför disken hade man amerikanska äpplen i en stor trätunna på 60 kg. Det fanns inga svenska äpplen i affärerna på den tiden. Vindruvorna kom i små tunnor och då de var slut hälldes ärtor eller bruna bönor i tunnorna och ställdes sedan framför disken.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ACC. N:R M. 16945:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

2

Torkad frukt hade vi i lådor också framför disken. Golvet var av breda träplan-
kor, tvättades aldrig. På lördagarna blöttes det lite och vi la på sand. Det
hängde inte varor i taket, Det var mest på landet som det hängde varor i taket,
på de ställen man sålde stallyktor och borstar och träskor som man brukade
hänga i taket.

Mjölet kom från Malmö Stora Valskvarn. Springpojken hämtade det på järnvä-
gen, och sedan hällde vi upp det i påsar på 1, 2 el 3 kg, likadant med sockret.
1910 fanns det inga förpackningar. BB socker, det var söndriga toppar som
såldes. Visst såldes toppsocker. Toppsockret var drygare och hårdare. Det
fanns olika stora toppar. 7 kg vägde visst den största. Vi slog sönder topparna
i affären. Det fanns en gumma som alltid skulle ha själva toppen för den var hård,
nedre delen var mjuk.

Så sålde vi fotogen. 16 öre litern för standardvit fotogen. 18 öre för vatorvit
fotogen. Fotogenbunken stod inte inne i butiken utan i ett särskilt rum. Kunder-
na hade kannor med sig då de kom för att köpa fotogen.

Enda brödet vi sålde var knäckebröd, men inte grovt husmans bröd utan fint
delikatessbröd. Grovt husmansbröd fanns inte då. Knäckebrödet var inte för
arbetarfamiljerna, vi sålde oändligt lite knäckebröd, det skulle man äta då
man var mätt.

Silltunnorna stod på lagret. Vi hade två eller tre sorters sill som kallades
K1, K2, K3 efter storleken. Den kostade ungefär 40 öre/kg.

1910 fanns det konserver. Vi hade rätt många sorters sillkonserver, och hum-
mer och kaviar. Rensad och hel ansjovis. En tredjedels burk hel ansjovis kos-
tade 25 öre. En halvburk ärtor kostade 10 öre. Då jag övertog affären på

ACC. N:R M. 16945:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

3

Gråbrödersgatan 1920 kom jag ihåg att vi beställde hem mängder av salt sill till julen, 10 heltunnor, 25 halvtunnor och 50 kvartstunnor norsk sill. Bönderna köpte alltid en hel tunna sill vid julen, den kostade bara 45 kronor.

Sen höll den sig till juni, sillen.

VINFÖRSÄLJNING: Vi hade vinförsäljning hos Bernt Paulsson, Vi fick portvin i stora fat på ca 125 l från Malmö, en vinhandlare där, tror jag. Sedan rengjorde vi så gott vi förmådde hellitersflaskor och fyllde dem med portvin, därefter korkade vi dem med hjälp av en korkningsmaskin av trä: Först värmde vi korken sen satte vi den i flaskan och sedan sköt vi ned korken med hjälp av den här korkningsmaskinen, som såg ut som en rund stång, försedd med ett hål och i den en plugg som vi tryckte nedåt av alla krafter. Sist satte vi kapsyl på flaskan och klistrade på etiketter, som vi fick med från fabriken och så var det färdigt, 75 öre flaskan kostade det. Vi förde bara portvin. Cognac och brännvin fick specerihandlarna inte sälja. Detta såldes i särskilda spritaffärer, det fanns tre spritaffärer i Lund: Jakobsson och Linder, Westerströms och Larssons spritaffärer (nuvarande Epa).

LYSE OCH VÄRME: Vi hade elektriskt ljus men ingen värme i affären. Det kunde vara fruktansvärt kallt på vintern, särskilt när man skulle ut på gården och hämta upp sill i vinterkylan.

ÖPPNINGSTIDER: Vi öppnade 1/2 8 och höll på till kl 20: På lördagarna höll vi på till kl 9 på kvällen. Söndagarna var det stängt. Ingen middagsstängning.

ACC. N:R M. 16945:4

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

EN BOKHÅLLARES LÖN OCH ARBETSFÖRHÅLLANDEN: Jag hade från början 25 kr/månaden och allt fritt, det var enastående. Jag bodde på tredje våningen hos ägaran och åt hos honom, hade s k eget rum. Jag hade ingen middagsrast utan fick bara springa upp och äta och sedan kvickt ner igen. Skulle jag ut ett ärende på stan fick jag be om lov för det. Ingen semester förekom. Så hade alla bokhållare på den tiden. Många bildade dock så småningom egen affär, men hos A P Hedmans t ex fanns det gamla bokhållare som gick där tills de blev över 50 år.

SKYLTNING OCH REKLAM: Hos Bernt Paulsson skyltade vi så gott vi kunde. Paulsson var mot skyltning ville bara ha firmanamnet i fönstret, men jag kommer ihåg till jul att vi höllde upp risgryn på ett fat och ställde det i fönstret och placerade små tomtar runt, det kommer jag så väl ihåg. Men senare 1914 då jag arbetade hos Oskar Nilsson på Fiskaregatan då höll vi på ända till 2 på natten med skyltningen för den stora skyltdagen i jul. Annonsering förekom då och då. Oskar Nilsson hade en stående annons. Såpa, Soda, Tvättpulver
Oskar Nilsson.

Konkurrensen var inte så stor på den tiden, det fanns ju inga kooperativa affärer då och inte Epa. Men det var ju alltid något de kivade om; Oskar Nilssons företrädare t ex uteslöts ur speceristföreningen och bojkottades därför att han sålde torkad frukt billigare än andra.

PRISER OCH PRUTNING, KREDIT: Man kan säga att det var mycket stabilt med priserna. 1 kg potatis kostade i tio år 28 öre i inköp och vi tog 40 öre. Vi hade inga prislistor att gå efter. Prutning förekom inte. Det var vanligt med kredit. De betalade oftast på fredagen då de fått avlöningen. Bernt Paulsson hade ingen kreditbok utan skrev upp allt på lösa lappar, som han fäste

ACC. N:R M. 16945:5.

på ett spik. Jag försökte förmå honom att sätta upp Konton över de personer som köpte på kredit men det blev inget av det.

INSLAGNING AV VAROR: Javisst förekom strutat. Vi sålde alltid kryddor i strutar och tobak, snus. Snusen stod i en träkagge på ett par kg, Men ända sedan 1920 har jag inte haft någon flicka i affären som jag lyckats lära att göra en riktig strut. Tidningspapper som omslagspapper användes bara till sillen.

VÅGAR: Vi hade vanliga balansvågar. 2 eller 3 stycken.

HÖKERIER: Perssons hökeri hade mycket kunder. Jag har hörts sägas att det hökeriet fanns redan då Allhelgonakyrkan byggdes och att fru Persson stekte sill och la in gurka och dyl, som hon sålde till arbetarna vid kyrkobygget. Herr Persson stod också i affären, men det förekom att mannen hade ett annat yrke och att hustrun skötte affären t ex. Byggmästare Olsson, hans hustru hade ett litet hökeri på väster, på Hantverkaregatan, där hon stod hela dagarna.

Hökeri kallades småaffärer förr. Var och en som hade ett rum över hade ett litet hökeri. Det var ju bara ett litet rum och så ett litet boningsrum innanför för familjen. Ofta låg hökeriet i Källaren. (Hökarna hade aldrig några lantbrukarkunder, som t ex Wickmans, Lysell och Holmquist, L J Lundgren och A P Holmgren, som hade stora stall för böndernas hästar, Bernt Paulsson hade inga stall, men jag kom ihåg hur vi vid julen hade lantbrukarkunder. Då köpte de varor så de stod sig till påsk, vi sålde en säck mjöl och en säck socker till dem och helst skulle vi sälja en säck kaffe till dem var också.)

A Perssons hökeri var just en sådan liten affär i ett litet rum, det var små fönster som i ett vanligt bostadsrum, Vin sålde de knappast, de hade matvaror korv t ex. Persson gick själv ut med varorna och gick samtidigt med telefonbud

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

5

se sid

6+7

ACC. N:R M. 16945:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

6.

för telefon hade de där. Hökarna var inte med i speceristföreningen, men de var inte sedda över axeln. De skötte ju sitt och det var bra. Det fanns inga skyltar som det stod hökeri på.

OMSÄTTNING: Vi tyckte det var storartat då vi sålde för 7 kr-onor till en kund, då jag arbetade hos Bernt Paulsson. Vi kunde ha en omsättning på 700-800 kr på en lördag. Paulssons affär gick bra.

Affärerna förr var ofta speceriaffärer. Det fanns inte så många speceriaffärer och speceriaffärerna kunde sälja lite av varje, t ex rätt mycket ljus.

BODHÄNGARE OCH BODKNODD: Bodhängare kallade vi dem som satt där i affären och pratade och snusade och kanske drack en öl, de brukade sitta på någon bing.

Bodknodd, det var knappast ett skämtsamt namn, inte heller förnedrande. Bodknodden var illa tåld. Han ansågs lite finare än en vanlig dräng på landet och ofta förekom lite hat och avundsjuka mot dem som kommit sig upp och fått plats i affäre. "Där kommer bodknodden", sa man.

LANTBRUKARE I AFFÄREN: De kom minst en gång i månaden vid marknaderna men ofta oftare. När de hade varit på spritbolaget och köpt kom de in på kontoret i vår affär på Gråbrödersgatan och frågade om vi hade lite vatten. Sen satt de där inne och drack, rökte och pratade.

Vi hade stall på gården och Bodkarlen fick gå och vakta på kvällen och öppna för bönderna då de kom från Industrirestaurangen och skulle sela sina hästar och fara hem.

Wickmans, Lysell och Holmquist, L J Lundgren och A P Hedmans hade stora stall för böndernas hästar. Bernt Paulsson hade inget stall men vi sålde till

ACC. N:R M. 16945:7

till bönderna vid julen. Jag kommer ihåg hur de köpte säckar med mjöl och rågsikt och socker. Helst skulle man sälja en säck kaffe till dem också. Vid jul köpte bönderna så de stod sig till påsk.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

7.